

NOVIČE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v saboto 26. avgusta 1854.

List 68.

Tudi senožeti je treba obdelovati.

Veliko kmetovavcov je še v napčni misli zapopadenih, da senožet ni treba gnojiti, ker mislijo, da trava raste sama po sebi, in da je že dosti, če travnike dež pomoči.

Al reči moramo, da ravno za tega voljo si nekteri gospodarji ne morejo napraviti potrebne klaje in si rediti več živine, ker zanemarjejo travnike gnojiti. Res je, da trava sama raste, ker se sama seje, al kako raste in koliko je izraste, to je velik razloček. Če vsako leto le jemljemo s travnika, in mu nikdar ne namestujemo, kar smo mu vzeli, bo tudi slaba glava lahko zapopadla, da taka senožet mora pešati in manjši pridelk dajati, ker pokošena merva in otava je izpila zemlji veliko moči, in če se to leto za letom godi, mora zmiraj slabši biti. Res je, da dež gnoji senožeti dobro in da moča ob pravem času poživi ohlapljeno rast — ali koliko travnikov je pri nas, ki se tako namakajo spomladi ali jeseni, kakor bi treba bilo? — celo malo. Naši kmetovavci se zanašajo večidel le na dež — tega je pa dostikrat premalo. In če ga je tudi dosti, je vendarle napčno, ako svojih travnikov nikdar ne gnojé.

Zakaj? Zato, ker se dvakrat več merve in otave pridelala, ako se senožet gnoji kakor gré. To učé gotove skušnje.

Tudi v tacih deželah, kjer na senožeti redoma vode napeljujejo, jih gnojé zraven tega. Na gornjem Laškem — pravi slavnoznaní Burger — živinski gnoj večidel porabijo zato, da senožeti gnojé — vsako drugo leto. Poleti ga vozijo iz hlevov na travnike, in v štirivoglate kupe terdo natlačijo, in ko se je na tih kupih dobro podelal, ga raztrosijo pozimi po senožetih.

Za gnojenje travnikov pa so sledeče reči pripravne:

1. vsaka zdrobljena spärtenína, in sosebno: mešani gnoj (kompost) vsake sorte, svečarski pepél, cestno blato, blato iz grabnov in bajarjev, pärst, ki je bila namesti stelje pod živino, gips, lapor, apno, kuhinska sol, navadni pepél, saje itd.;

2. vsak popolnoma podelan ali špehast živinsk gnoj;

3. vsake sorte gnojnica, če je po priliti vodi prav redka in sognjila.

Z gnojem, ki smo ga imenovali pod številko 1., namreč cestno blato, apno, lapor, gips itd., naj se gnojé posebno mokrotni, nizko ležeči travniki, da se zemlja po njem sčasoma vzdigne, trava pomladi, mah zaduši, kisloba odpravi, in zaderži rodovitna moč, ki bi sicer izpuhtela, kadar slabo rastlinje sognjije. — Preden se imenovane spärstenine izvozijo na travnik, naj se z brano povleče; naj bolji čas te spärstenine na travnik voziti, je pa v jeseni.

Živinski gnoj, ki smo ga pod številko 2. navsetovali za gnojenje travnikov, naj se pòzno v jeseni enakomerno po travniku raztrosi, na spomlad travnik z brano povleče, in kar je slamnatih ostanjkov ostalo, naj se pograbi in s travnika spravijo.

Gnojnica, ki smo jo pod številko 3. priporočili, mora biti dobro sognjita in s prav veliko vode zmešana, sicer je premočna. Ako ni gnojnica prav redka in ni popred dobro sognjila, posmodí travne koreninice, zlasti, če gnojnica obstojí iz scavnice ali človeškega blata. Spomladi naj se taka redka gnojnica po travnicah polije; dobro je, če se to zgodí takrat, kadar konec zime še enmalo snega leži po senožeti.

Koliko naj se gnoja na travnike vsako drugo ali saj vsako tretje leto deva, naj razsodi gospodar po svoji previdnosti.

Na spašnikih naj pastirji, ki tako nimajo nič opraviti in celi dan le postopajo, spravljajo živinsko blato na kupe in pridevajo pärsti; o pozni jeseni naj to mešanico raztrosijo po spašniku. Veliko bo zdal na to vižo nabirani gnoj, ki sicer potrošen sem ter tje in sožgan od solnca večidel v zgubo gré. Pastirji pa imajo saj kaj opraviti, in namest da lenobo pasejo in marsikaj drugega napčnega vganjajo, se učijo umno in varčno ravnati z gnojem. Dobiček je po tem takem na dvojno stran.

Gospodarske skušnje.

(Kako se dajo kapúse ali kolarabe skozi celo zimo do velike noči in še dalje ohraniti?) Znano je, da vertnarji kolarabe konec jeseni v zemljo zagrebejo tako, da so glave spod, korenine pa en pavec skoz zemljo ven gledajo, da se lahko najdejo, kadar jih je treba. Se vé da se morajo korenine dobro s slamo ali gnojem pokriti, da se ne posušé ali pozimi ne zmerznejo. Na to vižo v zemljo zakopane glave res debeleje prihajajo, in res je tudi, da take kolarabe so še boljše, kakor druge, ki smo jih poleti ali v jeseni jedli, in nikdar nobena ne postane lesena. Neki vertnar v „Frauend. Bl.“ pa priporoča še posebno sledeče ravnanje: On vse večje perje poterga in glave tako globoko pod zemljo zakoplje, da so več kakor za pol pavca ž njo pokrite in da le konci serčnih perés ven molé. Kolarabe rastejo na to vižo, da je veselje, in glave so še veliko debelejšé kakor so bile pred, ko niso bile z zemljo zadelane; sicer pa so okusne bile, in ne ene lesene ni bilo med njimi. Edina napaka je pri tem le, da okoli glav včasih korenine poženo in da glave potem niso tako lepo gladke.

(Moč osoljene vode pri kuhi sočivja in zelenjadi.) Če kuhamo sočivje ali zelenjad (Gemüse) v navadni vodi, ne bo nikdar tako dobrega duha in okusa, kakor če ga kuhamo v osoljeni vodi. Sila velik razloček je v tem! Kdor ne verjame, naj dá, postavim, čebulo kuhati v navadni vodi: skor